

ОРЧУУЛГЫГ ДААТГАЯ⁴⁴

М.Амартайван⁴⁵

요약: 언어와 문화, 그리고 사고방식의 연결고리를 명확하게 보여주는 문학번역을 가볍게 여겨서는 안 된다. 지난 20 년간 많은 문학작품이 한국어에서 몽골어로 번역되었지만 번역비평이 턱없이 부족한 실정이다. 특히 번역가를 양성하는 대학에서는 번역훈련의 개선에 특별한 관심을 기울여야 하며 번역작업에 대한 연구와 토론을 정기적으로 수행하고 번역비평이 활발하게 이뤄져야 한다. 또한 번역단계를 건너뛰지 않고 철저히 지켜야만 한다.

Түлхүүр үг: орчуулгын шүүмж, орчуулгын алдаа, солонгос хэлний орчуулга, сэтгэлгээний онцлог, соёлын ялгаа, орчуулах үе шат

Орчуулга, орчуулагчийн тухай олон янзаар тодорхойлдог. Тэдгээрээс уран зохиолын орчуулгад илүү хамаатайг дурдвал “Орчуулга мөсөн дээр гулгаж байгаа юм шиг амархан уншигдах ёстой” (Ж.Нэргүй)⁴⁶, “Зохиолчийн урыг гүйцэхгүйн шаналан их хэцүү” (Х.Мэргэн)⁴⁷, Орчуулагч хүн бол “соёлын жинчин” (Б.Ринчен)⁴⁸ гэдэг. Эдгээрийг нэгтгэн тайлбарлавал, орчуулагч хүн харилцан адилгүй соёлыг холбон зорчих соёлын жинчний хувьд мөсөн дээр гулгаж байгаа мэт хялбархан уншигдахаар орчуулахын төлөө мэрийвч зохиолчийн урыг гүйцэхгүйн шаналан тун хэцүү байдаг ажээ.

⁴⁴ Анх цахим орчинд ижил нэртэй нийтэлж байсан агуулга(Одоо дараах нэр хаягаар уншиж болно. “Орчуулгыг даатгая” 2014-03-21 <http://www.bolod.mn/>)-аа эргэн нягтлаад зарим хэсгийг нэмж дэлгэрүүлэв. Мөн ОУУБИС-ийн “Хэл-соёл, боловсрол судлал” салбарын хуралд 2023 оны 3 сарын 21-нд илтгэн хэлэлцүүлэв.

⁴⁵ ОУУБИС, Солонгос хэл соёлын тэнхимийн багш, магистр

⁴⁶ Ж.Нэргүй: Орчуулга гэдэг мөсөн дээгүүр гулгаж байгаа юм шиг уншигдах ёстой, 2010-05-05, Цаг төр сэтгүүл (www.tsagtur.mn)

⁴⁷ Х.Мэргэн: Зохиолчийн урыг гүйцэхгүйн шаналан их хэцүү, 2015-11-26 (<https://gogo.mn/>)

⁴⁸ Я.Ганбаатар: Орчуулга бол бие даасан мэргэжил, цогц шинжлэх ухаан, нэгэн зүйл урлаг, Өнөөдөр сонин, 2020-08-06 (<https://www.unuudur.mn/>)

Сэтгэлгээний өвөрмөц хэв маяг, онцлог шинж, төрх байдал нь хэлээр дамжин илэрч, тухайн үндэстний өвөрмөц соёлыг бүрдүүлдэг. Сэтгэлгээ тийнхүү хэлэнд тусаж хэлээр дамжин илэрч, алив нэгэн соёлыг бүрдүүлдэг бол соёлын хөгжил цэцэглэл нь хэлийг улам баяжуулж, хэл баяжсанаар сэтгэлгээний цар хүрээ өргөжин тэлдэг зүй тогтолтой ажээ. Тиймийн учир үндэстний сэтгэлгээ үгүй аваас хэл үгүй, хэл үгүй аваас соёл үгүй хэмээдэг. Аливаа нэг улс үндэстнийг сайтар таньж мэдсүгэй хэмээвээс тухайн хэлт үндэстний сэтгэлгээ, соёлыг нь, тэрхүү сэтгэлгээ соёлын ялгаа зөрөөг сайтар таньж мэдэх нь туйлын чухал хэмээхийн учир үүнд оршино (М.Чимэдцэеэ, 2013:58). Энэчлэн хоёр орны сэтгэлгээний онцлог, соёлын ялгааг нарийн тусгадаг, орчуулагчийн ур ухааныг сорьдог уран зохиолын орчуулгад хэрхэвч хөнгөн хуумгай хандаж болохгүй.

Солонгос судлаач Г.Эрдэнэчимэг, “Сүүлийн хорь гаруй жилд солонгос хэлтэй орчуулагч, судлаач олширч, Солонгосын уран зохиолын 400 гаруй бүтээлийг монгол хэлээр орчуулсан ч орчуулгын шүүмж бараг гарсангүй” (2021:134) гэж нэгэн өгүүлэлдээ бичсэнчлэн мэргэжлийн орчуулагч бэлддэг их дээд сургуульд сургалтаа чамбайруулахад онцгой анхаарч, орчуулгын бүтээлүүдийг судалж, хэлэлцэх ажлыг тогтмол өрнүүлж, орчуулгын шүүмжийг дэлгэрүүлэх хэрэгтэй байна. Энэ үйлсэд өчүүхэн цучил нэмэхээр арваад жилийн өмнө бичсэнээ эргэн нягталж олон хүнд хүргэхээр сэтгэл шулуудлаа.

Орчуулгыг эхтэй тулгаж үзэх болсон шалтгаан

1985 онд Солонгосын утга зохиолын тавцанд “Өвлийн ёгт үлгэр” зохиолоороо анх хөл тавьсан зохиолч эмэгтэй Шинь Гёнсүг 신경숙 (申京淑) эдүгээ нэгэн жарны босгыг давж байна. Тэрээр 2011 онд Солонгосын соёл урлагийн шагнал, 2012 онд Азийн утга зохиолын шагнал хүртсэн авьяаслаг нэгэн ажээ. 2008 онд хэвлүүлсэн “Ижийгээ даатгая” **엄마를 부탁해** романаараа дэлхий дахинд нэрээ дуурьсгаж, энэхүү зохиолыг нь дэлхийн хорь гаруй орны хэлээр орчуулагджээ⁴⁹. Монголд 2012 оны намар “Эжийгээ даатгая” нэрээр монгол орчуулга нь гарсан юм.

Энэ романыг Suren блогийн⁵⁰ эзэн Сүрэн 2011 онд уншсан шилдэг ном хэмээн шалгаруулаад⁵¹ уулзсан ярилцсан хүн болгондоо унш гэж зөвлөөд зогсохгүй монгол

---

⁴⁹ 이지현, 한국어 힌디어 번역 오류 분석: 한국어 소설 “엄마를 부탁해”의 힌디어 번역을 중심으로, 인문사회 21, 2019, vol,10, no.1, 통권 32 호 pp.1503-1514.

⁵⁰ Suren блог (<https://surensuren.blogspot.com/>)

⁵¹ Сүрэн энэ зохиолын тухай бичсэн нь:

Нэгэн өдөр Сөүлийн буудал дээр ээж алга болоход бүгд ээжийнхээ эрэлд гарна. Дөрвөн хүүхэд аавтайгаа хамт ээжийгээ хайхдаа өнгөрсөнөө санаж, дурсаж, гэмшиж, ээжийнхээ тухай, өөрсдийнхөө тухай олныг бодож эргэцүүлнэ. Зохиол таван хэсгээс бүрдэнэ: 1) зохиолч охины өгүүлэл, 2) компанид ажиллах хүүгийн өгүүлэл, 3) эхнэртээ бүгдийг даатган амьдрах аавын өгүүлэл, 4) алга болсон ээжийн өгүүлэл, 5) төгсгөл хэсэг буюу дахиад зохиолч охины өгүүлэл. Сонирхолтой нь зөвхөн ээж л “би” хэмээн нэгдүгээр биеэс өөрийнхөө тухай ярина. Охин, аавын

уншигчдад танилцуулах зорилгоор зохиолын зарим хэсгийг англи, япон орчуулгаас харгуулан монголоор дам орчуулж блогтоо нийтэлж байсан болохоор(Suren блог, 2012)⁵² түүнтэй уг номын монгол орчуулгын тухай ярилцаж санал солилцсон юм. Сүрэн, “Англи, япон орчуулгатай тулгахад орчуулгын алдаа нэлээд ажиглагдсан. Гэхдээ би солонгос хэл мэдэхгүй учир үгний сонголт, орчуулгын утгын алдаанаас илүү дараах дөрвөн асуудал(1. Аавын хэсгийг “та” гэх ёсгүй, 2. Олон анхаарлыг тэмдэг, 3. Замбараагүй цуваа цэг, 4. Зохиолын төгсгөлийн өгүүлбэрийг тусдаа мэт сэтгэгдэхээр салгаж бичсэн)-ыг хөндмөөр байна.” гэснийг тулгаж үзэхэд бүгд ортой байв. Тэгээд орчуулгын эхнээс л өөр алдаа ажиглагдлаа.

<p>오빠 집에 모여 있던 너의 가족들은 궁리 끝내 전단지를 만들어 엄마를 잃어버린 장소 근처에 돌리기로 했다. 일단 전단지 초안을 짜보기로 했다. 옛날 방식이다. 가족을 잃어버렸는데, 그것도 엄마를 잃어버렸는데, 남은 가족들이 할 수 있는 일은 몇가지 되지 않았다. (10 쪽)</p> <p><u>Ахынхаа гэрт цугласан танайхан нухацтай бодсоны эцэст тараах хуудас хэвлүүлж эжийнхээ төөрсөн газрын эргэн тойронд наахаар болж эхний ээлжид тараах хуудасныхаа эхийг бэлтгэх ажил оров. Гэр бүлийн хүнээ алга болоход тэр тусмаа эжийгээ алга болоход үлдсэн гэрийнхэн нь хийж чадах зүйл гэвэл хэдхэн л байлаа. (8)</u></p>	<p>“Танайхан ахындаа цуглаад” Солонгос үгийн утга нь “эргэн тойрон” биш, “ойр хавь” буюу 근처 ажээ. Бас солонгост хаа дуртай газраа зар нааж болдоггүй, 전단지를 만들어 돌리다⁵³ гэж байгаа учир “тараах” гэх нь ойр юм.</p> <p>Зар яаж бичихээ л ярилцаж байгааг “эхийг бэлтгэх ажил” гэдэг нь албархуу болгожээ. “... эхийг бэлдэхээр болов”</p> <p>“Ижийгээ олъё гэхэд бидний хийж чадах зүйл бараг байсангүй.”</p> <p>옛날 방식이다. “Хуучны арга.” гэсэн өгүүлбэрийг орчуулаагүй орхижээ.</p>
--	---

Иймд Сүрэнд зөндөө анзаарагдсан гэх бас бус алдааг олж мэдэхээр орчуулгыг эхтэй нь тулгаж агуулга, хэлбэрийн алдаа гэж ангилаад тоймлон өгүүлэхээр шийдэв.

Хэлбэрийн алдаа

хэсэг нь хоёрдугаар биеэс (өөрийгөө “чи” гэх өгүүлэл), хүүгийн хэсэг нь гуравдугаар биеэс (“тэр ингэжээ” г.м.) бичигдсэн нь зохиомжийн нэг онцлог. (Шинь Гёнсүг "Ээжийгээ даатгая" IV (төгсгөл) - 2012/05/21)

⁵² Сүрэнгийн блог дахь энэ сэдэвт холбогдох сэтгэгдэл, орчуулгууд

"Ээжийгээ даатгая" – гайхав 2014/01/15 (“Ээжийгээ даатгая” номын монгол орчуулгын талаарх Сүрэнгийн сэтгэгдэл)

Шинь Гёнсүг "Ээжийгээ даатгая" I - 2012/04/05 (Сүрэнгийн орчуулга. Охины хэсэг)

Шинь Гёнсүг "Ээжийгээ даатгая" II - 2012/04/17 (Сүрэнгийн орчуулга. Хүүгийн хэсэг)

Шинь Гёнсүг "Ээжийгээ даатгая" III - 2012/05/15 (Сүрэнгийн орчуулга. Ээжийн хэсэг I)

Шинь Гёнсүг "Ээжийгээ даатгая" IV (төгсгөл) - 2012/05/21 (Сүрэнгийн орчуулга. Ээжийн хэсэг II)

⁵³ 돌리다 гэдэг үгний 8 дахь утга нь “тараах”. 국립국어원 한국어-몽골어 학습사전 Солонгосын Үндэсний хэлний Хүрээлэнгийн Солонгос-Монгол сургалтын толь бичиг (<https://krdict.korean.go.kr/>)

Юуны өмнө монгол орчуулгад эх зохиолын бүтцийг “зоригтой” эвджээ. Эх зохиолд
오빠 집에 모여 있던 너의 가족들은 ... гэж эхлээд нэлээд олон өгүүлбэр байх агаад, ...
어느 문장이 잃어버린 엄마를 찾는 데 도움이 될지. хүртэл нэг л догол мөр байсныг 3
догол мөр болгож өөрчилсөн байна. Догол мөр хүртэл учиртайг мартаж болохгүй,
дураараа өөрчлөх ёсгүй.

Мөн эхэд үндсэн хэсгээс дээр доор нь сул мөрөөр заагласан 1938 7 24 24 24 24 24 ...
гэснээс ... 생각하면서. (11 쪽) хүртэл 9 өгүүлбэртэй зарыг хэрхэн бичих нь ижийгээ
олоход тустайг тусгайлан өгүүлсэн хэсгийг нэг цогц агуулгатай байгааг орчуулгад үл
хайхарч, эсвэл эх бэлтгэгч нь анзааралгүй өөрчилж дээр доор нь сул мөрөөр ялгаагүй
байна.

Энэ хоёр алдаанаас гадна дараах гурван алдаа илт ажиглагдав.

Анхаарлын тэмдэг, асуултын тэмдэг, цуваа цэг, хашилт зохисгүй хэрэглэсэн нь:

<p>- Тийм дээ!! Миний хүү ч гэсэн хамгийн мундаг нь. Та нар бүгдээрээ л мундаг үрсүүд!! Миний мундаг хүүхдүүд минь!! Эжийдээ ирцгээ!! (99) - Өдрийн хоолоо авч явах уу?!! Үгүй юү? (95) - Хёнчоль, миний хүү юу?? (80)</p>	<p>! ! ! ! ? ? ?</p>
<p>- Эгч нас барчихлаа. - ..... (9 цэг) - Би одоо ч уйлахад хэцүү байна. - ..... (17 цэг) ..... (10 цэг) Б хот руу очоод ..... (14 цэг) (30-34)</p>	<p>... ... ...</p>
<p>... 통틀어 ‘비린것’으로 통했다. (54 쪽) <u>‘эхүүн үнэрт’</u> гэдгээр ойлгодог. (50)</p>	<p>“... аливаа загасыг “эхүүн үнэрт” гэдэг.” Солонгос хэлэнд хүний бодол санааг, эсвэл онцолсон үг хэллэгийг(김도훈: 2011)⁵⁴ дан хашилтад бичдэг. Монгол хэлэнд дан хашилт байхгүй, давхар хашилт л бий.</p>

Асуултын тэмдэг буруу хэрэглэсэн, эсвэл хэрэглээгүй нь:

<p>... миний тайлбарлахыг <u>сонсоцгооно уу?</u> (242)</p>	<p>“... сонсоцгооно уу.” Сонсоорой гэж хүсэхэд “Сонс гэв үү?” гэж байгаа юм шиг асуултын тэмдэг бичихгүй.</p>
--	---

⁵⁴ Харин англи хэлэнд үгийг налууулж утгыг онцолдог. (김도훈, 문장부호의 번역학, 한국문화사, 2011, 98 쪽.)

<p>-그럼 얼마를 적을까요? / -백만원? / - 그건 너무 적어요./ -삼백만원? / -그것도 적은 것 같은데? (14 쪽)</p> <p>- Тэгвэл хэд гэж бичих вэ? / -Сая вон? / -Тэр чинь бага байна аа. / -Гурван сая вон? / - Тэр ч бас <u>бага юм шиг байна даа?</u> (12)</p>	<p>“... бага юм шиг байна даа.” Асуултын тэмдэг хэрэггүй. Бас “Тэр чинь, тэр ч” илүүджээ. Солонгос хэлээр л энэ мэт төлөөний үгтэй ярьж бичнэ. Солонгос хэлний “тэр” гэснийг монголоор “энэ” гэж орчуулах ч эвтэйхэн үе таардаг.</p>
<p>한 인간에 대한 기억은 어디까지일까. 엄마에 대한 기억은? Хэн нэгний тухай <u>аль</u> <u>хүртэл нь санах бол.</u> Тэр тусмаа <u>эжийнхээ</u> <u>тухай дурсамжийг?</u> (15)</p>	<p>“Ер нь хүмүүс хэн нэгнийг хэр их дурсан санадаг бол? Тэр тусмаа ижийгээ.” Солонгос, монгол хэлэнд асуултын тэмдгийг өөрөөр хэрэглэдэг нэг жишээ.</p>
<p>엄마가 글을 읽을 줄 모른다는 것을 너는 언제 알았을까. (21 쪽)</p> <p>Чи анх хэзээ эжийгээ бичиг үсэг тайлагдаагүйг нь мэдлээ. (18)</p>	<p>“... хэзээ ... мэдлээ?” Солонгос хэлний зөв бичих дүрэмд сулхан асуулт бол асуултын тэмдэг тавихгүй, гарчиг, урианд асуултын тэмдэг хэрэглэхгүй гэж бий.⁵⁵ Монгол хэлэнд асуултын тэмдэг хэрэгтэй.</p>

Баймжит бүтээврийг өмнөх үгтэй холбож бичсэн нь:

<p>Энэ талд “Ах аа!” гэж эхэлж ороод, хэдэн мөрийн дараа “<u>Ахаа!!</u>”, “Ах аа!!” бас хэдэн өгүүлбэрийн дараа “<u>Ахаа!!</u>” гэжээ. (33)</p>	<p>“Ах аа!” Дуудах утгатай “аа, ээ, оо, өө” баймжит бүтээврийг өмнөх үгээс нь салгаж бичдэг. “Ахаа” гэвэл “ахыгаа” гэсэн утгатай. Бас энэ олон хос анхааруулга их эвгүй харагдана. Дан байх учиртай.</p>
<p><u>Үгүй ерөө</u>, (194)</p>	<p>“Үгүй ер.”, “Үгүй ер өө.”, “Үгүй ер дөө”. Энэ орчуулгад “Битгий хараа. Ерөө.” гэж ойлгогдохоор байна.</p>

Агуулгын алдаа:

Цааш нь агуулгын алдааг нөхцөл буруу хэрэглэсэн, оноосон нэр ба жинхэнэ нэр буруу орчуулсан, зүйрлэл үгчилсэн, аялга үг, дуурайх дүрслэх үг хуулбарласан, үг буруу сонгосон, зохимжгүй найруулсан гэж багцалж авч үзье.

Нөхцөл буруу хэрэглэсэн нь

<p>엄마가 곁에 있을 땐 까마득히 잊고 있던 일들이 (17 쪽) Чи эжийгээ хажуудаа байхад нь анзааралгүй өнгөрүүлж байсан зүйлсүүд...(15)</p>	<p>Зүйлсүүд? Олон тооны нөхцөл давхардуулсан байна. Зүйлс гэхэд болно. Утгаараа “Ижийнхээ дэргэд байхдаа анзаараагүй бүхэн” гэвэл зүгээр мэт. Нөхдүүд, газрууд гэхгүй, нөхөд, газар гэнэ.</p>
<p>서울의 이 많은 집들마다 초인종 눌러가며 혹시 여기 우리 어머니 안 계시냐고</p>	<p>“Олон айлын хонх” Европ хэлнийх шиг “нүднүүдээс нулимснууд унацгаалаа” гэхгүй.</p>

⁵⁵ Солонгос хэлний зөв бичих дүрэм 한글 맞춤법 <https://www.law.go.kr/>. Цэг цэглэлийн тухай заалтууд хавсралтад байдаг.

물어요? (135 쪽) Сөүлийн энэ олон айлуудын хонхнуудыг дараад “Нөгөө нэг, танайд манай ээж байхгүй биз гэж асуух уу?” (127)	Түүнчлэн айлаас хүн сураглахдаа төвөг удаж байна гэж бодвол “Уучлаарай” л гэх байх.
1938 년 7 월 24 일생이라고 엄마의 생년월일을 적는데 (11 쪽) Чи 1938 оны 7 сарын 24 ны өдөр төрсөн гэж эжийнхээ төрсөн он сар өдрийг бичтэл (8)	“24-ний өдөр” ⁵⁶ “Чамайг... бичтэл” Уг орчуулгад “чамайг”, “чинь” гэж бичиж болох хэсэгт “чи” гэж орчуулжээ.
공장과도 같았다. 장이 담가지고 청국장이 발효되고 쌀이 찜어지는. Багахан үйлдвэр шиг л байлаа. Жан <u>хийгдэж</u> , буурцагны жан исэж, будаа <u>бутлагддаг</u> тийм л үйлдвэр. ... (10)	“Жан исгэж, будаа тээрэмддэг үйлдвэрийг санагдуулав.” “Үзэгдэх, харагдах, сонсогдох, амтагдах, бодогдох, санагдах” гэх зэрэг мэдрэхүүд өртөх үйлийг илэрхийлснээс бусад тохиолдолд солонгос хэлний бусдын эрхэнд үйлдэгдэх хэвийн нөхцөлийг монголоор өөрөө үйлдэх, бусдаар үйлдүүлэх хэвээр орчуулах нь тохиромжтой байдаг.
Бие засах өрөө <u>жижиг талдаа</u> . (88)	“Бие засах өрөө жижгэвтэр.” Солонгос хэлний –은 편이다 нөхцөлийг “-втар”, “-дуу” гэж орчуулах нь эвтэйхэн.

Оноосон нэр, жинхэнэ нэр буруу орчуулсан нь:

“Сүүлчийн эзэн хаан” кинон дээр гардаг хөгшин <u>Фу И</u> бага насаа өнгөрүүлсэн хааны ордондоо... (17)	Энд гарч байгаа Манжийн хааны нэр ханзаар 溥儀, солонгосоор 푸이, латинаар Puyi. Иймд монголоор Пү И гэнэ. Солонгос хэлээр п, ф, бас л, р, тэгээд в, б-г ижил галигладаг нь гадаад хүний нэрийг солонгосоос монголоор орчуулахад ярвигтай, нэмж тодруулах хэрэгтэй болгодог.
택시를 타고 서오릉 어디계로 가서 ... таксинд суугаад <u>Соурин Одигэ</u> руу очиж (245)	“Соурин одигэ – Гёнги аймгийн Гуяан сумд байдаг газрын нэр” гэж тайлбарлажээ. 서오릉(西五陵) “Баруун таван бунхан” буюу Жусоны үеийн вангийн бунхан байдаг газар. 어디계로 гэдэг нь 어디쯤 “хаа нэгтээ”. “... таксигаар Баруун таван бунхан тийшээ очиж”
미켈란젤로 <u>Михиал Анжело</u> (250)	“Микеланжело”
평양 Пехьян. (212)	Орос галигийг дагаж Пхеньян гэлгүй солонгос дуудлагад ойртуулья гэвэл Пён-ян гэж болно. Харин Г.Эрдэнэчимэг, Б.Сумьяабаатар нарын эрдэм шинжилгээний

⁵⁶ Тоо тодотгол болон орсон нэг жишээг энд дурдъя. “69-н настай.” (10) гэж байгааг угтаа “69 настай” гэхэд болно. Ард нь нөхцөл ороогүй бол үгийн үндсийг илтгэх тогтворгүй “н”-ийг бичдэггүй.

	бүтээлд түлхүү хэрэглэдэг галигаар бол “Пхйөн-йан”, Пхен-ян. ⁵⁷
성모 <u>Гэгээн Сонму эхийн хөшөө...</u> (229) Гэгээн эхийн баримал (125)	“Гэгээн эх”, “Гэгээн Мариа” Орчуулгад нэгдмэл чанар гэж байх ёстой. Нэг нэрийг нэг зохиолд хэд хэдэн янзаар орчуулаад байж болдоггүй. 125-р талд зөв орчуулсан хэрнээ 229-р талд Сонму гэдэг солонгос хүний нэр шиг болгожээ.
Хёнчолийн <u>аав</u> аа (238)	Солонгосчууд ингэж дууддаг нь үнэн. Гэхдээ монголд эр нөхрөө яаж дууддаг ёсоор орчуулбал зүгээр. “Та” гэж хүндэлдэг бол “та”, “чи” гэдэг бол “чи”. “Хань”, эхнэрээ “хонгор” ч гэнэ. Бүр заримдаа “хөгшин”, “өвгөн” гэдэг.
귀뚜라미 (19 쪽) <u>тэмээлзгэнэ</u> (17)	“хүрэлзгэнэ” Амьтан ургамлын нэрийг ч ахин дахин нягталж байлтай. Ялангуяа латин нэрээр нь тулгаж харах, мэргэжлийн толиос лавлах чухал байдаг.

Зүйрлэл үгчилсэн нь:

엄마!하고 부르면 뒤돌아보는 너의 엄마의 우직한 소 같은 눈엔 눈물이 그렇그렇 고여 있었다. Эжий!! гэхэд эргэн харахад нь <u>үнээний нүд шиг том алаг нүдэнд</u> нь дүүрэн нулимс цийлэгнэсэн байлаа. (21)	Монголчууд хүний нүдийг үнээнийхтэй зүйрлэдэггүй. Тугал алаг нүд гэж харин бий. Энд бол “торомгор алаг нүд” бололтой.
어찌나 이마를 강하게 찌푸렸는지 미간에 굵은 철사 같은 주름이 쳐 있었다.(30 쪽) Духаа байдгаар нь үрчийлгэн хоёр хөмсөгнийх нь хооронд <u>төмөр шиг зузаан үрчлээ</u> гарчихсан байв. (27)	Солонгос эхдээ “төмөр утас шиг зузаан үрчлээ” гэсэн боловч монголоор “Хөмсгөө байдгаар нь зангидсанаас хөмсөгний хооронд гүн үрчлээ тогтжээ” гэвэл болох мэт.
이모는 넌 네 에미랑 국화빵이다! 했다.(32 쪽) Чи эжийтэйгээ <u>удвал цэцгийн жигнэмэг шиг!!</u> гэдэг байлаа. (29)	“Удвал цэцгийн жигнэмэг” гэж солонгосчууд “яг адил” гэдгийг зүйрлэн хэлдэг хэллэг. Монголчууд “усны дусал шиг адилхан” гэдэг.

Аялга үг, дуурайх дүрслэх үг хуулбарласан нь:

⁵⁷ Г.Эрдэнэчимэгийн “Солонгосын түүх – Дэд дэвтэр” номын хавсралт 16-31-р талд оруулсан “Солонгос оноосон нэрийг кириллээр галиглах нь”-ыг үзнэ үү. Энэхүү түүхийн номын хавсралтын индекс хэсэг 8-р талд “Пхйөн-ян” гэж галигласан байх бөгөөд, “йө, е” эсвэл “йа, я” аль нэгийг нь ижилсүүлж сонгох нь зөв гэж үзсэн учир Пхйөн-йан, Пхенян-ы аль нэгээр бичих нь зүйтэй болов уу.

<p>그들이 와아, 웃었다. (42 쪽) Тэд, - <u>Оо</u>, гээд инээцгээлээ. (39)</p>	<p>Аялга үгийг хэд хэдэн удаа уулга алдмаар орчуулсан байна. Монголоор “нирхийтэл инээх” гэнэ.</p>
<p>하지만 책이라든가 영화티켓이라든가 그런 거면 어?하고 가만 들여다볼 것 같은데. (99 쪽) Үүний оронд ном, киноны тасалбар ч юмуу өгвөл “<u>Өөн?</u>” гээд л тогтож нэг харна шүү дээ. (92)</p>	<p>“Ямар гоё юм бэ?”, “Хүүе ээ.” гэж утга дүйцүүлж болмоор санагдана.</p>
<p>-아니오, 잃어버렸소. / -네에? (142 쪽) - Үгүй ээ, төөрчихсөн. / -<u>Юу үү?</u> (131)</p>	<p>“Юу гэнэ ээ?”, “Яалаа гэнэ ээ?”</p>
<p>얼굴을 두 손으로 벽벽 문질렀다. (147 쪽) Нүүрээ хоёр гараараа <u>паг паг</u> үрлээ. (137)</p>	<p>“... ширүүн үрлээ.” “... ширүүн гэгч нь үрлээ.”</p>
<p>딸이 참지 못하고 수화기 저편에서 어- 어어어 소리내어 울었다. (198 쪽) Охин харилцуурын цаанаас тэвчилгүй <u>ын-ын</u> гээд уйлж эхэллээ.(185)</p>	<p>“... цурхиран уйллаа.” “... эхэр татан уйллаа.”</p>

Үг буруу оноосон нь:

<p>태어나서 백일을 넘기지 못하고 죽는 아이들이 많아서 이삼년 키워본 다음 <u>호적</u>에 올렸다는 것이다. (11 쪽) Төрөөд зуу ч хонолгүй нас барах тохиолдол их байсан болоод төрсний дараа хоёр гурван жилийн хойно <u>ургийн бичигтээ</u> бүртгүүлдэг байсан гэлээ. (9)</p>	<p>Энд ургийн бичиг гэж андуурсан <u>호적</u> утга бол өрхийн бүртгэл. Солонгост 2008 он хүртэл хэрэглэж байжээ. Одоо гэр бүлийн бүртгэлд бүртгэдэг.⁵⁸</p>
<p>다 모이면 <u>직계</u>만 스물둘이었다. Бүгдээрээ цуглавал <u>ач зээ нийлээд</u> хорин тавуулаа болно. (9)</p>	<p><u>직계</u> гэсэн үг “төрлийн хүн” буюу өвөө эмээ, аав ээж, үр хүүхэд, ач зээг хамруулдаг. Энд ээж нь настай хүн болохоор ач зээ нийлээд гэсэн нь ноцтой алдаа биш боловч ээж нь залуу хүн байсан бол аав ээж, өвөө эмээг нь орхисон болно.</p>
<p>엄마의 <u>회초리</u>질은 매서웠다. Эжийгийн <u>ташуурдах</u> аймаар байлаа. (95)</p>	<p><u>회초리</u> нь хулсан саваа. Бэрээ, торлог ч гэж болно.</p>
<p>흥어 <u>껍질</u>을 벗기다가 (27 쪽) дэвүүрт <u>загасны хальсыг</u> хуулж байгал (24)</p>	<p>“... загасны хайрс хусах” “... хайрс цэвэрлэх”</p>
<p>... эрт цагийн <u>дурсамжууд ар араасаа сөхөгдөж</u> эхэллээ. (112)</p>	<p>“дурсамж хөвөрч”</p>

⁵⁸ 한국민족대백과사전 <https://encykorea.aks.ac.kr/> (검색어: 호적)

<p>딸의 침대 아래 요를 깔고 등을 모로 세우고 (133 쪽) ... орны урдуур гудас дэвсэн нуруугаараа хажуулдан (125)</p>	<p>“хажуулдан”</p>
<p>그의 어머니의 꿈을 좌절시킨 것이라고는 생각지 못했다. (137 쪽) <u>эжийнхээ хүсэл мөрөөдлийг ч давхар үнсэн товрог болгож орхисон юм</u> гэдгээ төсөөлж ч байсангүй. (128)</p>	<p>“хүсэл мөрөөдлийг баллаж хаясан”</p>
<p>너는 ... 계요리를 먹고 있었다. (20 쪽) <u>Чи ... хавчаар хийсэн хоол зооглож байлаа.</u> (18)</p>	<p>Чи “зооглох” гэж хүндэтгэлийн үгээр орчуулах учиргүй. Одоогийн бид “Надад таалагдаж байна” гэж өөрийгөө хүндэлдэг болчихсон. Энэ нь “Би үүнийг түүнийг таалж байна” гэснээс ялгаагүй.</p>
<p>그는 등을 펴고 <u>고개를 뒤로 젖혀</u>봤다. (113 쪽) Тэрээр нуруугаа тэнийлгэн <u>толгойгоо хойш үрэв.</u> (104)</p>	<p>“Тэрээр нуруугаа цэхэлж, толгойгоо гэдийлгэлээ.”</p>
<p>8-н пён – <u>1 пён 9м</u> (88)</p>	<p>Пён бол талбайн нэгж. Тэгэхээр метр байж таарахгүй. 1 пён нь 3.3м².</p>

Зохимжгүй найруулсан нь:

<p>한껏 멋을 낸 모습이였다. (13 쪽) ... <u>гоёхын дээдээр гоёсон төрхтэй</u> байсан юм. (10)</p>	<p>“гоёхын дээдээр гоёсон” Орчуулагч солонгос хэлний <u>모습</u> гэсэн үгийг нэлээд олон удаа “махчилж” илүүдүүлжээ.</p>
<p>Эжий гэрийнхнийгээ ирэхийг хүлээнгээ зах гарч танилтайгаа уулзах, эсвэл тосгоныхоо хүмүүстэй энэ тэрхнийг ярихдаа <u>цоглог байж басхүү гайхуулах байрын хөдөлгөөн гаргадаг</u> байлаа. (9)</p>	<p>“Ижий гэрийнхнээ ирэхийг хүлээх зуур зах гарч танилуудтайгаа, тосгоныхонтой таарвал энэ тэрийг <u>сэтгэл хөөрөн ярьдаг нь сайрхаж байгаа мэт санагддаг</u> байв.”</p>
<p>해볼 수 있는 일은 다 하고 있어. (15 쪽) Бид <u>хийж чадах бүхий л боломжоо</u> <u>ашиглаж</u> байна даг. (13)</p>	<p>“Бид чадах бүхнээ л хийж байна.”</p>
<p>엄마의 실종을 어떻게 풀어나가야 할지 상의하러 모였다가 (15 쪽) Танайхан <u>эжийнхээ</u> <u>төөрсөн асуудлыг яаж шийдэх талаар ярилцах</u> <u>гэж</u> цуглаад (13)</p>	<p>“Ижийгээ хэрхэн олох талаар ярилцах гэж цуглаад”</p>
<p>너는 입을 다물었다. 너는 어머니를 잃어버린 나흘 후에나 알았으니까. (16 쪽) Чи дуугарсангүй. Чи эжийгээ төөрсөн гэдгийг нь дөрөв хонож байж л <u>мэдсэн учраас.</u> (14)</p>	<p>“Ижийгээ төөрснийг дөрөв хоногийн дараа л мэдсэн болохоор чи үг дуугарсангүй.” Солонгос хэлээр шалтгааныг нь ингэж сүүлд хэлж бичих нь элбэг. Монголоор орчуулахдаа аль болох шалтгааныг нь эхэнд нь оруулбал эвтэйхэн санагддаг.</p>
<p>행주질을 하는 너의 어머니의 입에서는 노래가 흘러나왔다.</p>	<p>“Ижий юм арчиж цэвэрлэж байхдаа амандаа байнга дуу аялна.”</p>

Тэгж арчиж байхдаа <u>байнгын</u> амандаа дуу аялна. (21)	
웃을 수만 없는 게 아니라 울지도 못할 정도였다. (37 쪽) <u>Үгүй ээ, инээж ч чадахгүй гэхээсээ илүүтэйгээр уйлж ч чадахгүй байсан юм.</u> (33)	“Үнэндээ инээх ч хэцүү, уйлах ч хэцүү байв.” “Инээх нь бүү хэл, уйлахад ч бэрх байв.”
박수소리가 들리고 너는 네 손에 들린 책을 가지고 자리로 돌아왔다. (41 쪽) Чи <u>алга таших чимээтэй хамт</u> номоо барин <u>суудалдаа эргэн суулаа.</u> (37)	“Хүмүүс алга ташихад чи гартаа ном барьсаар байрандаа эргэн ирлээ.”
그러나 너의 생각은 지난가을에 조각이 났다. (26 쪽) <u>Гэвч чиний итгэж байсан тэр зүйлс өнгөрсөн намар хэлтэрхий болон бутарч билээ.</u> (23)	“Итгэж байсан бүхэн чинь ноднин намар талаар өнгөрч билээ.”

Дам орчуулгатай харьцуулахад:

Одоо харин солонгосоос монголоор орчуулсан хоёр жишээг Сүрэнгийн англи, япон хэлнээс дам орчуулсантай харьцуулъя.

누구이기에 저리 반가운 걸까? 궁금해 너도 뒤따랐다. <u>Хэн болоод тэгж баярладаг байна аа? гэсэн бодлоор чи ч бас даган гарлаа.</u>	Эжийн сэтгэл юунд ингэж хөдлөө вэ? Сониуч зандаа хөтлөгдөн дагаж гартал... (Сүрэнгийн орчуулга)
엄마에게도 열두살 혹은 스무살이 있었다는 것을 상상해본 적이 없었다. 너는 처음부터 엄마를 엄마로만 여겼다. 처음부터 엄마로 태어난 인간으로. ... арван хоёр настай үе, бүр хорин настай үе байсан талаар төсөөлж ч байгаагүй юм байна. Чи анхнаасаа л “Эжий” бол эжий гэж тэр хэвээр нь л бодож ирсэн болохоор.	Эжид ч гэсэн ... арван хоёр, бүр хорин настай үе байсан гэдгийг тэр өдөр хүртэл ерөөс төсөөлөөгүй явж. Ээж бол үргэлж ээж. Төрөхөөсөө л ээж байсан. (Сүрэнгийн орчуулга)

Солонгос хэлнээс нь англи, японоор сайн орчуулсныг уншаад тухайн англи, япон орчуулгаас монголоор дам орчуулсан гэхэд давгүй сайн орчуулсан жишээг бид харлаа. Иймд эх хэлнээс нь орчуулж байгаа хүн улам сайн хичээж, солонгосоор зөв ойлгох, улмаар монголоор “үнэн орчуулж” сурах нь зүйтэй. Түүнээс гадна, ялангуяа орчуулагч бэлддэг их дээд сургуулиуд орчуулгын шүүмжийг өрнүүлж, орчуулгыг эхтэй нь тулган хэлэлцэж, алдаа онооноос суралцаад зогсохгүй орчуулах үе шатыг сайтар баримтлах явдал нэн чухал байна.

Дүгнэлт

Орчуулах хөрвүүлэх ажилд соёлын ялгаа зөрөөг дамжуулж илэрхийлэхдээ бэлэн хэв загварт шүтэн, утга дүйх үг хэллэгээр шууд орлуулах бус, харин тухайн соёлын учир холбогдол, гарвал түүх, ялгаа зөрөө, өвөрмөц онцлог зэргийг олон талаас нь шүүн

тунгааж, бүрнээ илтгэн гаргах нь туйлын чухал (М.Чимэдцэеэ, 2013:63) учраас наанадаж ил, далд агуулга санааг бүрэн ухааж ойлгох, цаашилбал утга хэлбэрийг гүйцэд гарган зохистой найруулж орчуулах эрдэмд өдрөөс өдөрт шамдах суралцах хэрэгтэйг орчуулгын сайн муу олон жишээнээс бид тольдон харж болно.

Орчуулгын алдаанаас сэргийлэхийн тулд орчуулах үе шатыг ч алгасалгүй нягт нямбай дагаж баримтлах хэрэгтэй байдаг. Хэрэв зүгээр шуудхан орчуулаад л, эсвэл дутуу хагас хянуулаад л дуусгачихвал тааруухан орчуулга болно. Харин зохиол ба зохиолчийн талаар таньж мэдэж, холбогдох хэрэглэгдэхүүнийг үзэж судалж, агуулга хэлбэрийг анхааран орчуулж, эргэж нягталж, эмхэтгэж цэгцэлбэл (Чвэ Жон Хва, 2004:148-170) өгүүлэлд дурдсан алдаануудыг цөөлөхөд нэмэртэй байх нь дамжиггүй.

“Орчуулагч хүн уншигчаар таавар таалгаж болохгүй” гэдэг. “Эжийгээ даатгая” зохиолыг солонгосоос монголоор орчуулахдаа эхийн догол мөрийг эвдчихсэн байсан болохоор тулгаж үзэх гэж хэрэндээ зүдэрлээ. Гэвч сайхан зохиолыг орчуулсан нэгэн орчуулагчийн хүсэл зорилгыг мохоох гэсэндээ биш⁵⁹, орчуулга, тэр тусмаа уран зохиолын орчуулга амаргүй шүү гэдгийг хэн хүнд ойлгуулж, хэдийгээр өгүүлбэрийн ерөнхий бүтэц адилхан хэл боловч монгол, солонгос хэл өөр өөрийн үг хэллэгтэй, найруулгатай, дүрэмтэй байдгийг сануулах гэж үүнийг бичлээ. Авах гээхийн ухаанаар хандана уу. Өсөх ирээдүйтэй орчуулагч нарт, мөн билигт сайн орчуулагч нарт “Орчуулгыг даатгая”.

Үг ончтой, утга тодорхой байх болтугай.

Ашигласан ном, сайт

1. Чвэ Жон Хва, “Хэлмэрчлэх орчуулах үндэс”, УБДС, 2004.
2. Чимэдцэеэ М., Соёл хийгээд орчуулга, “Орчуулгазүй №1”, МУИС, ШУС-ийн ЭШБ, 2013.
3. Шин Гён Сүг, Эжийгээ даатгая, УБ, 2012.
4. Эрдэнэчимэг Г., Модон бар уу? Төмөр бар уу?, “Орчуулгазүй №9”, МУИС, ШУС-ийн ЭШБ, 2021.
5. Эрдэнэчимэг Г., Солонгосын түүх – Дэд дэвтэр, УБ, 2006.
6. 김도훈, 문장부호의 번역학, 한국문화사, 2011.
7. 신경숙, 엄마를 부탁해, 창비, 2008.
8. Монгол хэлний их тайлбар толь (<https://mongoltoli.mn/>)
9. Suren блог (<https://surensuren.blogspot.com/>) 2012.
10. 국립국어원 한국어-몽골어 학습사전 Солонгосын Үндэсний хэлний Хүрээлэнгийн Солонгос-Монгол сургалтын толь бичиг (<https://krdict.korean.go.kr/>)

---

⁵⁹ Иймд орчуулагчийн нэрийг өгүүлэлд зориуд дурдсангүй.

11. 한국민족대백과사전 Солонгос үндэстний их нэвтэрхий толь
(<https://encykorea.aks.ac.kr/>)
12. 한글 맞춤법 Солонгос хэлний зөв бичих дүрэм (<https://www.law.go.kr/>.)